

El trio de senovitas convertit en tercet mixte va actuar una llarga temporada en el mateix cafe, ja m'havia fet un repertori força extens, aquest repertori s'anava computant encara. El cafe estava content de nosaltres; nosaltres també ho estavem del son que guanyavem. L'infant prodigi en forma de primer violinista, ens va deixar per anar a estudiar a l'estranger. El va substituir el que anomenarem el segon violinista, ~~perque representava el nuomer 2~~ ^{de la colla}. Cronològicament era el segon d'una sèrie ^{en els conjunts de jo actuant} de violinistes que es varen succeir ^{durant una} llarga temporada de la meua vida, professionalment i sentimentalment difícil per a mi.

El segon violinista era un home jove però ja fet, de bona planta i, com a músic una bona mitjanie.

~~Hi ha la pianista ni ja no treballaven en altres llocs~~
 La nostra feina ^{al cafe} ~~multicol~~ ^(com ja sabem) era ja una a tres de
 la matinada i podem fer moltes cotes més ^{els components del trio} durant

2
el dia, ~~yo em dedicava a estudiar musica i catala~~
~~amb un deixette de Pompeu Fabra, la pianista donava~~
lliçons, ~~el violinista treava en misses primeres~~ en
primeres i comunions, en casoris i funerals, yo em de-
dicava a estudiar Ritmica i Práctica amb en Llun-
gues i gramàtica catalana amb un alumne de Pom-
peu Fabra. Yo no viví Els Betrans ja no vivim a la
Plaza del Rei sino a Ruper de Lleiria número 4, on encara
avui comi aquestes memòries. Després de la mort de ~~la~~
el Helena, el pare havia obtingut aquell apartament massa
ple de records. ^{de l'oració} El del caner de Lleiria gaudia de més sol
i més aire. El segon violinista ~~no'acompanyava~~ ~~era~~
solia ~~acompanyar~~ ^{vi hi} ~~era~~ en plegar el treball. Pel caner
m'explicava els seus confites ~~amorosos~~ sentimentals. Estava
promès amb una noia menestrada senzilla, honrada i molt
enamorada d'ell, No més esperava que ell es decidís a anar-
llevar-s'hi. En l'endemig ell s'havia embolicat amb una
dona casada i ~~feia passar el temps a la promesa amb el~~
hi havia tingut un fill que el marit ~~de l'amant~~
~~de la~~

suposició, es va negar a ^{l'} Havia plantada ³
~~la promesa~~ ^{la} terrible diàtira i se n'havia anat a l'estranger

El segon violinista es sentia moralment lligat a
aquesta dona i anava fent pensar la promesa amb excuses
^{més o menys convincents,}
La promesa no se la empassava del tot i això produïa
escenes i de peixes i de llàgrimes (molt poroses). Li amant
no ignorava l'existència de la promesa i per aquest cost també
hi havia fomes i llàgrimes. ~~El segon violinista com pregava~~
~~gentava que l'consellés i jo no sabia que aconsellar-la~~

I com si tot aquest maremagnum amorós no fos preu el
segon violinista, també es va enamorar de mi. Però després
del que jo sabia i el que ell sabia que jo sabia no aquest
tenia enamorament s'havia de reduir a fase i mirades
^{més o menys ardents} d'un platonisme forçat i dramàtic
De moment el seu amor envers la companya d'or-
questre feia empal·lidir tots els altres. Mentre seguia
promes amb aquella pobre noi i embolicat amb
la mare del seu fill, ell seguia acompanyant-me.

cada matí nade a casa. En arribar davant el ^{porta} ~~porta~~ tan cada, jo bufava ^{en} la meua bossa tot cercant-li la clau, mentre ell sospirava.

- Si jo pogués venir demà a demanar la vostra meua pare Bettrane, ara mateix entraria en aquesta escola us estenyera en els meus braços; us diria "l'estimo" però no puc! No puc!

- Es clar, li responia jo tot estenyent la meua meua companya nivellament.

Un temps després a Barcelona va esclatar una epidèmia de grip. Es moria molta de gent. La promesa del vichinista va esser una de les víctimes. Llavors ell se'n va anar a viure amb la mare del seu fill abandonat del marit, i el nostre veí i d'ell va entrar-se.

La temporada següent
Vaig tocar amb un altre violinista on el mateix ^{A B}
est. El nomenarem, el tercer violinista. Aques també
es va enamorar de mi. Era molt jove. No tenia promesa
ni embolic sentimental de cap llei, m'va demanar rebu-
cions. A mi no m'agradava gens però hi vaig dir que si
volia saber per mi si hi donava on això de tenir pro-
mes, Ell desitjava anar tot seguit a parlar amb els pares
m'hi vaig oposar. Els pares, segons la meua particular opinió
s'havien de mantenir aliens a les aventures sentimentals
del fill. No desitjava complicar-los l'existència. Tenir un
promès, fins un cert punt, resultava divertit. En el fons jo
sabia que no m'hi maridaria mai amb aquell noi de la
mateixa manera que sempre vaig saber que no seria mai una
gran violoncellista. ~~El meu~~ El meu promès ~~en sabia de~~
~~de treure el violi~~ ~~en sabia~~ i en tractar- ~~de de~~ de feina era un
noi seriós. Els conflictes surgien ~~per~~ en plegar, quan jo normal-
ment pensava en dormir i ell em contava amoretos. Com que, fet i fet
erem mig promesos jo no podia refusar de sortir amb ell alguna tarda
travem a passejar a Valldivere i a Horta. Adiciava prou una
ortata de xufes a la Valenciana

~~l'atenció~~ Però jo sempre tenia pressa cap al tard ^{era} era l'hora d'anar a l'escola
 per fer ^{trava} ~~trava~~ ~~començat~~ a prendre lliçons de rítmica i plàstica
 amb ^{el mestre} ~~un~~ ~~gran~~ llengües i les lliçons del mestre llenguistes m'
 interessaven molt més ^{amb el treball} ~~amb el treball~~ ~~tercer~~ que alguna cosa m'atrigés llevy d'ell per fer en arribar
 esta hora jo ja no l'escoltava i consultava sovint ^{men} el ~~rellotge~~ ^{rellotge}
 ell feia tot el que podia per a fer-me arribar tard
 però mai no ho va aconseguir ~~fer~~. Estava però i em feia exercicis
 dramàtics.

- Saps que? veig dir-li un dia, Vol més que ho deixem
 córrer.
- que tem de deixar córrer?
- El ~~rellotge~~ portat.
- ~~tot~~ Això vol dir que no m'atriges.
- No ens avenim, ja ho veus.

Vam discutir una estona i vam renyir. Jo vaig córrer
 a fer un Tramvia per fer la renyira - havia triapat lloc
 llevy del Palau de la música on hi prenien les lliçons.

lluny del Palau de la Múrica on ja prenia les lliçons, 48
Pel camí sentia el meu cor bategar d'alegria. Quin pes
m'havia tret de sobre! Ja no tenia porres! Ja tri-
nava a ésser lleure, lleure com l'aire, com la llum
el meu esperit havia pres una gran volada. Estudiaria

rítmica i plàstica aferrissadament. Deixaria aquella odiosa
feina de travar en capè de nit amb els dirigistes que, ^{indefectiblement}
s'embaraven de qui i em feien la vida impossible.

I em' enuava ~~en~~ ^{el pitjor dels dirigistes, ocell dir} ~~manera~~ ^{el pitjor} ~~mentre~~ ^{no} decidia
acabava de decidir-me a plantar-ho tot; canviar de
feina, me'n va sortir una molt ben pagada,
a vi, acceptar, enuava que en el port estaria ben
decidida a enesminar la meua vida cap a
la rítmica i la plàstica.

Del cafè de la Rambla de Santa Múrica

havia anat a raure ^{on} a un del canoi del Comte de 4 E
e' Asato. Els meus companys de tria eren dos homes. El
públic que concorria a aquest ~~per a~~ ^{per a} ~~estelliment~~, es molt
pitjor que el que jo coneixia de la Rambla o Santa Mònica.
Aquell café, en aquella hora, d'una a tres de la
matinada, resultava com l'avant sala de tota
mena de combinacions inconfessables. Negoci de Jones,
de contraband, de drogues... de tot hi havia en la vida
del tenyor. Jo no comprenia, potser no comprenia encara,
quina necessitat tenen de música aquesta mena de gent.
Por que diasties valia un ~~textat~~ ^{textat} que anés tant ~~negro-negro~~, mentre ells
es ~~dedicaven~~ ^{dedicaven} ~~al negoci~~ ^{al negoci} ~~es barrejava al vici~~, ja desde la ~~noche~~
~~tarina~~, observava els conuiliats, els veixineigs, les entrades i sortides
d' homes i Jones que es enceren, es trobaven, ~~discution~~, es
separaven, ara amb aire esperançat ara amb gest de després
L'orquestra però era com una ~~roca~~ ^{olei de} ~~on s'esbortava~~ ^{tot aquest} ~~Wan~~
gol sense envair-la mai per bé que esquitxant-la de
lluny alguna vegada. Adesiara un d'aquells naufragis es
recordava que era home i que les Jones serveixen tant maleix
per a esbarçar-s'hi. A l'orquestra n'hi havia unes, per que

entremuntir-me amb les seves descripcions i
cròniques de les quals ell era sempre el protagonista
virtuós. Més d'un cop, malgrat que jo sempre deia
la clau, ~~el seu~~ en arribar a Urquinaona
picava al vigilant per a evitar que el Quart
violí volgués entrar a l'escola com jo havia
fet un ~~o~~ dos cops
un dia que plovia a torb i barrels, va estar un

taxi. Us acompanyo a casa vostra
No veig gairebé refusar per que en aquella hora i amb
aquell xafec no sabia quin partit prendre. Però tot se'n va

enlaminar. me amb les seves descripcions però. per de
los pels sempre era ell el protagonista. N'estava tan mig d'
una mesada. (en arribar a un penyaon, ~~se~~ p'corre el riplent
m'espera que sempre deia la clau de la porta del carrer, per a
evitar que ~~volgues~~ ^{el quart violinista} entrar a l'escola, com ja havia fet un vol-
ta. Un dia que ploria a bruts i barrets, va aturar un taxi.
- Us acompanyo a casa vostra - va oferir.
No vaig poder refusar que ~~no m'acompanyés a casa~~ ~~perquè~~
^{perquè} en aquella hora i amb aquell xafec ~~no~~
~~tallés~~ ~~la~~ ~~finalitat~~ ~~de~~ ~~la~~ ~~motivació~~, ~~amb~~ ~~aquella~~ ~~xafegada~~ ~~me~~
~~faltés~~ ~~quin~~ ~~partit~~ ~~prendre~~. Però tot sapent me'n vaig ve-
nadir. Així que ~~vam~~ ~~èsser~~ ~~dintre~~ ~~el~~
~~coche~~ ~~va~~ ~~començar~~ ~~l'atac~~, No deu
cap pareula, només anava a la seva, com boig. Va ésser
una cluita oferissada, violentíssima. El xafec anava
rodant impossible. A ell el que passava ell s'inter no l'in-
teressava. Fuis que jo veig anar.

- Però t'hi vaig plan!
- Aquí?

8
Aguí mateix.

Em a la Plaça de Catalunya. Vaig obrir la portella d'una
verdada i vaig saltar. Sota la pluja, que em semblava una
benedicció del cel, vaig córrer fins Urquizaona.

~~No podia dormir, No podia seguir treballant i No, No havia de fer-ho.~~ ^{Entenc aleshores, xymia que surmia} ~~Deixaria el treball~~ i el cafè demà mateix.
~~per aquell prototipus~~
~~Les diners que jo guanyava s'aju-~~
~~daven al manteniment de la família.~~ ^{Pero} ~~Després ja no~~

~~era el principal motiu que em guanyava de decidir-me~~
~~Havia de donar una explicació als pares. No podia dir-~~
~~los la veritat, els havia disgustat massa. Ells, ^{no suspi-} ~~graven en~~
~~absolut~~ ^{em} ~~que semblants coses (proqueixin esdevenir, la meua~~
~~obligació era no descobrir les- hi. Havien, arranjat, los~~
~~El pare mateix m'havia procurat ^{patir matifa,}~~
~~misèria ^{jo podia} ~~esser-ne la víctima. Frustrari Ber-~~
~~trava, gran Babau sentimental, ^{juste} ~~la vida i jo no volia~~
~~que aquella feina que ell mateix m'havia proposat: tocar el didriod~~
~~que se m'hagués de penjar com hoaria i fet amb intens aplemunt~~
~~de matineda en un cafè de les Rambles, era una feina que no em~~
~~venia a li explicava, el que significava ^{ser un noi de la super-}~~
~~edat. ^{hoig en un cafè} ~~deu anys de front de l'hiç, meta de cos i d'anima~~
~~em jo. A ell totes les dones, joves, o velles, pobres o riques ^{sempre} ~~le inspiraven el~~
~~mateix respecte. Segurament s'imaginava, que els clients dels cafès de ma-~~~~~~~~~~~~

si no deixava en sec
demes, hauria de tornar una explicació als pares

Els hauria des gustat massa. Ells no sospitaven que semblants coses em poguessin esdevenir. El pare mateix m'hauria procurat aquell mitjà de guanyar-me la vida i jo no volia que se m'hagués de persuadir. Li jo li explicava amb detalls tot el que significava per a una noia jove educada com jo ho havia estat, tocar en un capítol de la Bomba de Santa Mònica i, sobretot, en un capítol del corer del comte de l'Asalt d'una a tres de la matinal de el meu pobre ^{nom} ~~pare~~ i hauria astorant els celos ~~de~~ ^{de} ~~rep~~. Ni ell ~~pare~~ ni la mare no coneixien l'existència d'aquells ambients en els quals i encara que darrera d'una barrera, jo passava dues hores cada dia.

Pero, en acabar la temporada vaig ¹⁰plegar definitivament ~~de fer de violoncellista nocturna.~~

El mestre Joan Llongueres em va procurar una nova feina. S'adicia molt més amb el meu tarannà. Donava lliçons de música a algunes escoles d'infants segons el mètode Saluzge que havia après i seguia aprenent a l'Institut de Rítmica i Plàstica de Barcelona.

No guanyava tants diners com en el cafè però, totalment em satisfecia molt més. La mainada resultava interessant i divertida. Sota el guiatge d'en Llongueres, que era un autèntic feni de la música pedagògica, jo treia força partit dels meus alumnes. M'agradava ensenyar i als menuts els agradava aprendre amb mi. No se' si per aquest doble motiu o si per adversió a l'ofici de violoncellista nocturna que jo no havia triat sino' acceptat en un moment difícilíssim ^{per a la meua} ~~de la meua~~ familiar, vaig decidir no cercar més feina ^{d'instrumentista} ~~de violoncellista~~ en una petita orquestra i dedicar-me a l'aprofundiment tècnic i pedagògic de la Rítmica i la Plàstica.

La meua admiració envers el mestre Llombueres hi contribuïa sens dubte. Estic convençuda que Joan Llombueres ha estat únic en el seu gènere i en certs aspectes, superior al seu propi mestre, el peniel Jacques Delorge (Llombueres Joan) no solament escriuria cançons d'infants lleïta i música com ningú no ho ha fet fins ara sinó que creava ritmes i els executava al piano improvisant mentre ens feia moure els braços el cap i les cames segons els exercicis ritmics també inventats per ell. ^{les seues,} ^{coactant i imposant}

Passar unes hores amb el mestre Llombueres ^{que} ^{estava} ^{present} ^{en} ^{el} ^{moment} ^{de} ^{la} ^{seua} ^{actuació} ^{era} ^{per} ^{mi} ^{una} ^{gran} ^{alegria} ^{per} ^{què} ^{el} ^{meu} ^{aprenentatge} ^{musical} ^{era} ^{un} ^{goig} ^{del} ^{meu} ^{passat}. Les lliçons al Palau de la Música eren sempre cap al tard. Hom no sabia mai quan començarien ni quan acabarien. El mestre tampoc no ~~havia~~ podia dir quan arribaria al Palau. El rellotge i ell estaven renyits per lo que, a desgracia, se'n treia un de la butxaca i el reuclava ^{curiosament} com si algun esperit invisible li ho manés. Aviat però oblidava l'hora i tornava a engrascar-se amb la feina que per a ell no ho era de feina.

simó inspiració pura. Joan Bonpueres era tot 72
música, tot ritme, tot tendresa i amor als infants
i als altres, ~~els~~ seus deixebles, participarem al seu
entusiasme i ens el·liurarem amb tota l'ànima
~~al mètode Deluz~~ ~~tempores~~ a la ~~Rítmica~~ i a la plàstica
i a l'ensenyament de les ^(amb moviments) ~~antons~~ pes a infants

L'educació corporal, és a dir els exercicis gimnàstics
purament fítics ~~la~~ ^{els} practicarem poc. A mi la natura-
lesa m'ajudava: era prima, elàstica, flexible, i sen-
tia la música ^(amb per) ~~per~~ totes les fibres del meu cos. Bona
vaig començar a figurar entre les alumnes distingides. En les
sessions públiques que es celebraven al Palau jo re-
presentava un paper preponderant. Interpretarem mú-
sica clàssica: minuts de Mozart i de Beethoven,
gavotes i paranes de Couperin i de Rameau i algun
fragment del Porgin de Grieg i fins algun vals de
Chopin. El mestre Baltasar Samper les tocare
al piano i a voltes, el propi delm pueres. Joan

13
La meua nova vida tenia una altra aventatge. En comptes de freqüentar violonistes mes o menys enamoradissos, jo freqüentava homes respectables, correccionissims i músics notables entre els quals els mestres Millel, Papó, Gibert Carrino, Tomàs Baltazar Sampser... El Palau de la Música s'havia convertit en la meua segona casa. Cada quasi cada dia hi anava a lliçó o a assaig; una o dues vegades per setmana, o concerts. Vivia en un bany continu de música: tornava a estudiar el violoncel sota el patrocini de Gaspar Cassadó, qui, no solament ^{era un notable} ~~era el meu mestre de violoncel~~ ~~sinó un notable~~ ^{sinó notable}.

~~litat, com i sempre, un ésser senzill, ^{to} amable i feliç.~~
Gaspar Cassadó i jo ens havíem fet molt agraït, i també amb la seva família.
A quella va ésser una de les epòques mes bonaurades, serenes i equilibrades de la meua vida. Lògicament calia seguir per aquest camí: Perfeccionar-me com a violoncellista o com a professora de música, conservar les bones amistats que havia adquirint, prosperar en aquest estat, esdevenir una gran mestra de música i de plàstica. ^{Precedent de} ~~com~~ Cassadó Casademont i el pare ^{haurien de} ~~de~~ ^{que jo} ~~una~~ ^{una} gran ^{violoncellista} ~~una~~ ^{una} gran ^{prof.} ~~una~~ ^{una} gran mestra de música i plàstica?
No, música encara que, en principi jo no l'havia triada,

travada era la meua carrera. Hi tenia facilitat i les llycosses, des del moment que vaig entrar a l'Institut de Putnik
a Rússia se'm presentaven ben planeres. En poc
temps havia esdevingut una de les ajudantes preferides de
Joan Lluqueres. D'escoles per a ensenyar ^{cançons} ~~música~~ i gim-
amb gestes i rítmica no me'n mancaven. El violoncel
anava també endavant. Què més volia? Els pares no
s'oposaven a cap de les meues activitats i amorosament
comprendius, em facilitaven tots els mitjans de desenvolupar-
par-les. Però jo ~~no havia oblidat que el món era~~
~~molt gran que l'exotisme més o menys llunyà m'~~
~~atruia.~~ Com totes les alumnes avançades de l'Institut
de Putnik ja somniau anar a Ginebra inscrivir-nos a
l'Institut Jaques Daleroge i obtenir el certificat o el di-
ploma o el certificat d'estudi que em donaria dret a ensen-
yar de me'tot Daleroge, eren del món. Quei més fui
menys dels alumnes d'en Lluqueres ja tenien fet cursets d'
estiu a Suïssa entre ells l'Arthur Martorell, en Naves i en

15
le Polus Polar, le Neus fari i altres. Però aquests cursos
d'estiu no els donava el dret d'ensenyar (Amb dret o
sense dret penso que ho podríem fer tan bé o millor
que altres que de Terrien) Però això és una altra qüestió.
En el fons el que a mi m'interessava era fugir, treure'm
nos pel món, tastar ampliament i fonamentalment l'existència.

En opinió meua el meu dolor no desidia gens del d'un
bon i avançat deixeble de Joan Llongueres. Honradament
he de confessar que el que em cridava imperiosament
fronteres enllà ^{no era el mètode Dalaroz,} era l'amor al desconegut, la curiositat
insaciable d'altres ^{terres} ~~països~~, d'altres pobles, d'altres lleugies,
d'altres costums...

Per a marxar necessitava diners i de diners no en guanyava
gaires. Per a guanyar-ne alguns més se'm va ^{accedir} ~~donar~~
que podia entrar en un despatx i fer una d'aquelles
feines secundàries per a les quals l'home està preparat. Aquí
em va dir que estic ^{al moment} ~~al moment~~ ^{si res més no}
debarcava en una màquina. Em vaig

inscriure en una acadèmia al curs de mecanografia: 16
Hi anava una hora cada matí i contra tot el que els es-
perits delicats i subtils puguin imaginar a veure la mecanografia
m'ajudava ^{en aquesta darrera} ~~en aquesta~~, No sé si m'imaginava tocar un pianet que en comp-
tes de produir sons produïa sorolls ^{ho anant marcant signes en el paper} i si la meua antiga deriva
d'escriure m'ajudava a creure que d'una manera o altra
~~explicant a màquina~~ jo feia literatura. Des del primer dia que em vaig treure
e'entrellat d'aquell alfabet dispers amb el complement de
ratlletes ^{accents}
~~punts, comes, obreses, apòstrofs, interpunts, (circumflexes) i~~
~~exclamacions~~ ^{veïcetes, d'ones, sigles, d'admiraçió i d'interrogació} ~~descriure el llibre~~ ^{model de cartes comercials}
i em vaig ^{dedicar} ~~prestar~~ a impondre literatura. ^{Després d'una xifra impactant} ~~era de difícil difusió~~
Deixava anar lliurement la meua imaginació ^{marc imaginatius}
D'prendre a escriure ràpidament i sense faltes al màxim
es podia fer descriuint una escena que es veia que adreçant
se a un client comercial imaginari. La màquina sem-
blava inspirar-me. No escrivia res de seriament tras-
cendental cap escena política d'amor, cap drama de família
amb sanglots i lègimes. Escrivia bestieses, coses extra-
vagants, descabides, surrealides. Després ho llegia als meus
amics i em hi feiem un tip de rime.

vivint a màquina jo feia literatura. Des del primer
 dia que vaig treure l'entrellat ~~de aquell~~ l'alfabet dispers amb
 el complement de punts i comes, ratlletes, accents, signes d'
 admiració i d'interrogació, vaig desterrar el llebre model de
 cartes comercials i em vaig dedicar a imprimir literatura
 deixava anar lleument la meua imaginació. No escriuria
 res d'essencialment transcendent~~al~~; mai cap escena de
 caire dramàtic. Descriuria escenes i diàlegs xivis o d'un
 dramatisme ridícul que resultava més aviat còmic, coses
 sense cap ni peus on, ~~des~~ adrejava em sortia, per pura casua-
 litat, ~~com~~ útil i irònic sense malícia. Sovent ho llegia
 meus amics ~~per~~ els ~~col·legis~~ i hi feien un tip de riure

Jo no tenia la sensació de perdre el Temps. Per a
 aprendre a escriure ràpidament a màquina, el mateix
 era escriure cartes comercials que imprimir literatura
 jo sabia perfectament per el comerç no m'interessava
 la literatura si. No esperava poder dedicar-m'hi ja que
 el pare, inexplicablement, s'hi oposava. Era de l'única de les meues

activitats artístiques que no volia oir parlar.

72

Pero jo posseïa aquell gran do de la naturalesa que els francesos nomenen la joie de vivre. Sabia treure-li suc a la vida; puar celic, També m'hi sabia basellar.

Havia oblidat la calamitosa temporada: amb la mort dels meus dos germans, les malalties de la Monuda, la neurastènia del pare, la meua obligació d'ajudar a la família amb el meu, ~~penosíssim~~ ^{moralment} treball de violoncellista nocturn, les pretensions amoroses dels ~~meus companys de trio~~ ^{meus companys de trio}, amb ~~el coronament del Protoman per a violinista quart~~ ^{el coronament del Protoman per a violinista quart} el coronament de la persecució implacable del quart violinista obsessional sexual ~~contra el qual vaig haver de llançar-me~~ ^{contra el qual vaig haver de} defensar-me amb energia.

Pero tot això s'evania com un malson. ~~El meu esperit~~ Tornava a ~~omplir-se~~ ^{creure en la felicitat} d'elusions, d'esperances i d'operances.

Es en aquesta especial disposició d'expressió que vaig 18
entrar a can Tusell de les gornas. Els Tusell fabricaven objectes
de canya, els administraven des d'un despatx, i crec
necessària que estava situat al carrer de Cass prop del Palau de
Gràcia i els venien en una o dues botifelles ~~se~~ instal·lades
en llocs ~~com~~ centrats de la ciutat. Jo treballava al despatx
en companyia de sis o vuit noies dirigides i contro-
lades per un encarregat. Aquestes noies, companyes me-
ves de treball durant una curta temporada, eren, se-
gons la meua ^{percepció} percepció, un model de seriositat, d'apli-
cació, de disciplina, d'eficiència. Aquestes empleades mo-
del tenien l'obligació de netejar el local, ho feien
per torn, de dues en dues, abans ~~de~~ l'hora d'entrada
a l'oficina. Quan jo vaig entrar a can Tusell
a formar part d'aquest ramal de disciplinades
ovelles no era amb la intenció d'ordevenir una ovel·la

mes, en tot cas hauria estat l'ovella negra, sino de guanyar ^{18 B}
alguns diners, estelviar-los i fer-los servir en el moment ~~o per~~
~~oportu~~ per a pagar el meu viatge a Ginebra. Estent com ha-
via d'estar el meu treball essencialment transitori
no m'hi vaig voler capficar. ~~Defensava el meu~~ ^{només hi anava els matins}
~~que era petit perquè només hi anava els matins, amb~~
~~ganes de mereixer el que em donaven. Escrivia a mà-~~
~~quina centenars de sobres adreçats a clients presents o futurs~~
~~el nom dels quals, ben arreglats en una clarquissi-~~
~~ma llista, jo anava copiant l'un darrera l'altre. Quan~~
~~ja no hi havia més sobres per a omplir em dedicava~~
~~a fer cliquetes, les copiava d'un catàleg amb lletres i nu-~~
~~meros ben petits que després colia en guanyar o no se'n.~~

A primera vista sembla que jo, a can ^{ofici} ~~lucell de les pomes~~
futur sobre d'un filis lineal, m'hi havia de ~~ab~~ morir de fàstic
gran error! M'hi esbargia qui-sap-les. Tota la penelleta afi-
cinista estava per mi. ~~Les havia conquistat totes. Me les havia~~
~~pisat ^{des} a la butxaca com se sol dir. Allí s'obedia a dos caps:~~

al suprem, ^{es a dir} ~~l'amo~~ l'amo: ~~all~~ l'únic emplant 19
masclé ^{l'encarregat} ~~però~~ el cap espiritual era jo. Les havia
conquistades una darrera l'altra pel simple procedi-
ment de divertir-les. De ciure possiblement ja en sabien
i potser fins i tot se n'havien fet algun tipus para del
despatx. ^{Dintre} ~~Alta~~ ^{mai fins a la mare arribada.} ~~dintre~~ ~~de~~ ~~havia~~ ~~traballat~~; ~~o~~ Esquiu, tuba-
llant però ja d'una altra manera. ~~El~~ l'honorable
ramat s'eixubia, oblidava aquella llei de mona xi-
quidess, ~~per~~ d'anonimat absolut per a donar un ^{d'expansió} ~~pas~~ de
~~libertat~~ a la personalitat pròpia. ~~El que no~~ Quant a
mí, l'ambient de societat quasi monàstica que ^{sempre} ~~estava~~
les noves companyes ~~de~~ ~~despatx~~, ~~despertava~~ m'empenyia
a inventar entremaliadures que m'ajudessin a respirar
sense ofegar-me. ~~No recordo~~ ~~qui~~ ~~m'havia~~ ~~procurat~~ ~~aquella~~
falsa transitorietat ^{d'aquella feina} ~~de~~ ~~la~~ ~~feina~~ i el desig, potser inconscient,
de ~~ser~~ ~~des~~ ~~acomodada~~, em donaven autàlia.
Segurament ~~la~~ l'ausència de por, ~~de~~ de perdre un lloc
és el millor medi de conservar-lo. Atrament no comprene.

com ^mXavier Tusell i no solament no va acomiadar-me
 sino que em proposa d'anar hi tot el dia en comptes del
 mati ^{solament} i ~~fora de~~ secretaria. En més d'una ocasió li havia
 fet de secretaria. Ell em dictava una carta ~~no~~ comercial,
 en termes breus i generals; jo la hi redactava segons el meu in-
 teri. Les meves disposicions per a la redacció li plaurien.
 Veus ací que en cas d'haver-ho volgut aprofitar, jo tenia
 una nova perspectiva per a situar-me: Res d'això
 no m'interessava. El que jo volia ~~ja~~ era sortir del país
 oblidar l'amor efímer dels poetes; el banal dels violínistes
 la falsa moral dels intel·lectuals - burgesos ací del
 país i l'estretor dels horitzons que m'envoltaven.

En l'endeuig ~~este~~ m'esbargia com podia. I veus ací
 que en el despatx de can Tusell de les porres se'm pre-
 sentava una bona ocasió de fer-ho. En Tusell solia
 venir entre migdia i la una, l'encarregat s'absentava
 sovint del despatx. Llavors començava la gresca.
 mentre l'encarregat era dins jo m'havia d'accontentar

de fer circular papers ^{escrits} a una taula a l'altre ~~des~~
 o bo i demanant que me'ls contestessin ^{o completessin} les taules men
 llargues i estretes amb el corresponent banc enganxat com on
 les escoles de pàrvols. D'aquestes taules-bancs n'hi havia
 tres i en cada una dues o tres noies. Al darrera de tot
 al fons de la sala, ~~sempre~~ hi col·locava la tenidora de
 llibres. Dreta, davant del seu pupitre es passava el di
 escrivint nùmers i mes nùmers en uns llibretos
 imponents. Aquestes interminables pestelleres de xifras se li ha-
 vien encastat al cervell, se li tenien barrejat a la sang, introduït
 als porus, enterbolit l'esperit, llevat tota possibilitat de reac-
 ció xivraia. Els papers on jo escrivia tota mena de fantàcies
 invitadores no eren mai contestats per ella però tampoc no em
 denunciava. Amb la meitat del peu jo escrivia n'hi havia poca
 per a que ^{per que} qualsevol amo em tirés al carrer i no solament no ~~em~~
~~tenia~~ em m'acomiadaven sino que mai no em van fer la
 més lleugera observació: Això vol dir que les ^{empleades de cantonell}
~~noies~~ eren unes excellentes companyes. Corresponien o no a les mores

imitacions de renegar, de dir impropis de e' amo; ~~de~~ de 29
l'encarregat però ~~capdavan~~ tot aquest innocent trapi' jo restava
entre nosaltres. "Es un monros de cony" escribia jo referint-me se-
cretament a l'encarregat, Passava el paper a la ~~meua~~ companya
més propera. Elle escrivia, "un calvoñá; Passava el paper a l'
altre companya" un fill de puta" escribia ella. Alpeeres no
escriu en res, llegien i veien. La tendidora de llibres bellugava el cap.

~~Per~~ aquest innocent passatemps ~~com~~ ^{per} ~~seria~~ ens vam lassar d'

llavors jo en vaig inventar un altre. Així que l'encarregat se'n
anava jo el endmava la màquina, em col·locava a ^{dempués,} enfront
de la ^{de} taules arrenplanades; començava a ^{de} discen-
sejar. ^{acompanyant les paraules amb gestos i ganyotes.} No sentia res del que deia, i en això m'assem-
blava força als polítics, ^{per} ~~privada~~ ^{en} en aquell
moment, però la meua elogiència era ~~constant~~
flüida i convincent. A voltes imitava els predicadors que
sermonegen els fidels des de la trona, altres vegades imitava
els líders socialistes i comunistes que arrenquen el poble

des d'un escenari. Tarima pública, Toles les veies m'escol-
 taven boababadades. Les màquines ja no teletajaven. Només la
 tenidora de llibres seguia inclinada damunt d'aquelles grans
 pàgines plenes de xifres amb una ~~oïda~~ la oïda fixa en els números
 però l'oïda ~~probeta~~ a les meves paraules.

Poc a poc ~~on~~ vaig deixar de banda els sermons eclesià-
 stics per a dedicar-me a les qüestions socials. m'hi ^{entusiasmar a} ~~anava entusiasmat~~
^{mes, mes, mes} més i més. Les que en el fons certes frases del meu discurs les
 sentia. Naturalment anava contra la burgesia, les meves
 paraules estaven impregnades d'una certa dosi de mala pe tipis-
 cament digna de magògica. Les meves companyes es conver-
 tien a les meves expressions ~~per~~ jo que no puc dir a les meves
 idees. D'idees en tenia moltes, massa, ^{en el meu interior,} però ~~(sempre es contradiccion)~~
 en l'expressió del nostre d'aquelles veies, algunes més grans
 que jo, jo hi ^{llegia} descobria la pe i l'entusiasme en els meus
 discursos. Elles sabien que res de tot ello' no anava de debto
 i a pesar d'això hi creien. Perovors vaig descobrir que
 també hauria pogut dedicar-me a ~~la~~ amb aquelles ^{facetes}
 també hauria pogut dedicar-me a la política. Però la
 política no m'agradava i m'hauria avergonyit de ^{perdir seriosament} dir ello' que

no sentia encara que tingues el poder de fer-ho sentir als altres.

Poc temps després vaig deixar la feina de mecanògraf per dedicar-me de ple a l'ensenyament de la història música El Joan Lluques m'havia procurat més escoles ~~on ensenyar els nens~~ ^{on ensenyar} ~~o~~ ~~esta feina~~ ja no podia complir dedicant-hi més les tardes
una de les meves companyes de cam Tussell, amb qui vaig entretenir amistat, em ve dir que m'enyoraven força, se m'imita no escriure bestieses en tractats de papers que corrien de ma' on ma' hi ^{font, col·labori el riure} ~~sempre~~ ^{a les que el llegien.} no m'imitava improvisant discursos. ~~El~~ ~~Març~~ ~~des~~ ~~de~~ ~~les~~ ~~companyes~~ ~~podien~~ ~~tenir~~ ~~me~~ ~~encara~~ ~~la~~ ~~peïda~~ ~~de~~ ~~la~~ ~~col·laboració~~ ~~gràcies~~ ~~a~~ ~~haver~~ ~~negat~~ ~~en~~ ~~les~~ ~~meves~~ ~~pre~~ ~~dicades~~ ~~;~~ ~~haver~~ ~~se~~ ~~convertit~~ ^{publicament} ~~al~~ ~~socialisme~~. Potser algun els criticava soto voce potser algun els lamentava perquè dues de les companyes, gràcies a les meves prediques, d'ic la meua amiga, s'havien convertit al socialisme, s'havien revoltat contra l'arnó i havien estat acomiadades.